

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 29-32

29. ΚΕΙΜΕΝΟ

1. **post victoriam Actiacam**: Ίδια επιρρηματική σχέση με άλλο τρόπο

Actiaca post victoria. (αφαιρετική + post= επιρρηματικός προσδιορισμός)

2. **Romam**: να δηλωθεί στάση σε τόπο και κίνηση από τόπο

στάση σε έναν τόπο **Romae** = **in urbe Roma**.

κίνηση από έναν τόπο **Roma** = **ex urbe Roma**.

3. **Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική**

itaque viginti milibus sestertium eum ēmit.//

Is itaque viginti milibus sestertium ab Ocataviano emptus est.

Diu operam frustra impendēbat;//

Diu opera frustra ab Ocataviano impendebatur

Id exemplum sutōrem quendam incitavit,//

Sutor quidam eo exemplo incitatus est.

«Oleum et operam perdidit»

Oleum et opera a me perditā (ουδέτερο) sunt / perditā (θηλυκό) est. (Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και γ' ενικό πρόσωπο -με τη μετοχή στο θηλυκό γένος-, επειδή το ρήμα συμφωνεί με το πλησιέστερο υποκείμενο (opera).

sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit.

Is, a sutore, cupido pecuniae, Caesari allatus est.

4. Να συμπληρωθούν τα κενά με τις λέξεις στην παρένθεση:

..... (ego)(nos) multum interfuit corvum emere

Mea multum interfuit corvum emere.

Nostra multum interfuit corvum emere.

.....(tu) interfuit id.

Tua interfuit id.

.....(cives) interfuit id.

Civium interfuit id.

(Κοντά στα απρόσωπα ρήματα interest και refert (ενδιαφέρει) η γενική δηλώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο· το τι ενδιαφέρει κάποιον εκφράζεται με απαρέμφατο, με ουσιαστική πρόταση ή με το ουδέτερο αντωνυμίας· π.χ. Caesaris interfuit corvum emere. (Σημ. το «με ενδιαφέρει, σε ενδιαφέρει» κτλ. λέγεται meā interest, tuā interest κτλ.)) (Από το βιβλίο «Κεφάλαια Λατινικού Συντακτικού του Δαυίδ Δ. Αντωνίου, 1971: Σε θέση γενικής του ενδιαφερόμενου προσώπου μπορεί να είναι αντί της γενικής προσωπικής αντωνυμίας η αφαιρετική ενικού του θηλυκού των κτητικών αντωνυμιών: mea, tua, sua, nostra.... interest : με, σε, τον, μας.....ενδιαφέρει)

5. **Tandem corvus salutatiōnem didicit et sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit.**: Να μετατρέψετε τη δεύτερη πρόταση σε χρονική με σύνδεσμο εισαγωγής τον **cum** τον **αντίστροφο** και να κάνετε όποιες αλλαγές απαιτούνται.

Tandem **vix** corvus salutationem **didicerat** et sutor, cum **repente** cupidus pecuniae, eum Caesari **attulit**

(Ο σύνδεσμος **cum** με την οριστική του παρακειμένου, συχνά μαζί με το επίρρ. **repente** (= ξαφνικά), δηλώνει αιφνίδιο γεγονός. Στην **κύρια πρόταση (σε παρατατικό ή υπερσυντέλικό)** υπάρχουν συνήθως τα **μόρια vix** (vixdum), aegre (μόλις και μετά βίας) κτλ. Ο **cum** αυτός ονομάζεται **αντίστροφος** (cum inversum). ΜΑΘΗΜΑ XIV)

6. **itaque viginti milibus sestertium eum ēmit.**: α) Να μετατρέψετε το ρήμα σε απαρέμφατο με από το debeo. β) στην πρόταση που σχηματίσατε να αντικαταστήσετε το debeo + απαρέμφατο με τον κατάλληλο τύπο της παθητικής περιφραστικής συζυγίας.

Caesar itaque viginti milibus sestertium eum **emere debuit**.

itaque **is** viginti milibus sestertium **Caesari** **emendus fuit**.

7. **Tandem corvus salutatiōnem didicit et sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit.**: Να μετατρέψετε την πρώτη πρόταση σε αιτιολογική, ώστε να εκφράζεται υποκειμενική αιτιολογία.

Quod, (quia, quoniam) tandem corvus salutationem didicisset, sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit.

8. Να μεταφερθούν τα αποσπάσματα σε πλάγιο λόγο:

homo quidam ei occurrit corvum tenens (εξάρτηση: **homines dixerunt**)

Homines dixerunt hominem quendam ei occurrisset corvum tenentem.

«Oleum et operam perdidit» (εξάρτηση: **sutor dicere solēbat**)

Sutor dicere solebat se oleum et operam perdidisse.

«Domi satis salutatiōnum* talium audio» (εξάρτηση: **Caesar dixit**)

Caesar dixit se domi satis salutationum talium audire.

sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit. (εξάρτηση: **dicor, debeo**)

sutor cupidus pecuniae, eum Caesari attulisse dicitur.

sutor cupidus pecuniae, eum Caesari afferre debuit.

9. **Audītā salutatiōne** : Να αντικατασταθεί με ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση

Ut, (ubi, postquam, simul) Caesar salutationem audivit / audiverat.

Cum [καθάρᾳ χρονικός] Caesar salutationem audivit / audiverat.

Cum [ιστορικός ή διηγηματικός] Caesar salutationem audivisset

10. **Cum Octaviānus post victoriam Actiacam Rōmam redīret,** homo quidam ei occurrit corvum tenens: Να αντικατασταθεί η δευτερεύουσα πρόταση με μετοχή.

Homo quidam **Octaviano,** post victoriam Actiacam Romam **redeunti,** occurrit corvum tenens;

(Σχηματίζουμε **συνημμένη μετοχή στο αντικείμενο του ρήματος ei** (= Octaviano).)

Octaviano post victoriam Actiacam Romam **redeunte**, homo quidam ei occurrit corvum tenens;

(Είναι δυνατό να σχηματίσουμε και **αφαιρετική απόλυτη**, επειδή το υποκείμενο της μετοχής επαναλαμβάνεται με τη μορφή δεικτικής αντωνυμίας.)

11. **Id exemplum sutōrem quendam incitavit, ut corvum docēret parem salutatiōnem.**: Να μεταφερθεί στον ευθύ λόγο η πρόταση

corvum doceam parem salutationem!

12. **quotiescumque avis non respondēbat**: Να αντικατασταθεί η πρόταση με μετοχή

Avi / ave non respondente.

30 KEIMENO.

1. **Quam ob rem accusatōres non Asiae nomen Murēnae obiecērunt.**: Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική

Quam ob rem ab accusatoribus non Asiae nomen Murenae obiectum est.

2. **ex quā honos et gloria nomini constitūta est.**: Να μετατρέψετε την παθητική σε ενεργητική σύνταξη.

quae honorem et gloriam nomini constituit.

3. Να συμπληρωθούν τα κενά:

Filius..... (adiumentum) fuit.

Filius (mater)..... (adiumentum) fuit.

Filius **adiumentum** fuit.

Filius **matri adiumento** fuit.

Ιδιομορφία της λατινικής είναι η **δοτική του σκοπού** (ή του αποτελέσματος). Είναι δοτική αφηρημένου ουσιαστικού (πρόκειται για στερεότυπες δοτικές όπως: exemplo, auxilio, usui κτλ.) και τη συναντάμε συνήθως μαζί με το ρήμα sum (κατηγορηματική). Μπορεί να προσδιορίζεται από επίθετο· δίπλα της μπορεί να υπάρχει και άλλη δοτική (χαριστική, αντιχαριστική, ηθική ή του έμμεσου αντικειμένου).

4. **Quam ob rem**: Να δηλωθεί με άλλο τρόπο η επιρρηματική σχέση.

propter / per eam rem.

de, ex, ab/ ea re

ea re (απρόθετα)

Το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο μπορεί να εκφραστεί επιπλέον και εμπρόθετα ως εξής: **in, pro,**

prae ea re.

causa, gratia eius rei.

5. **Murēnam laudāre debēmus**: Να μετατραπεί σε παθητική περιφραστική συζυγία

Murena nobis laudandus est.

6. **Murēnam laudāre debēmus**: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

Laudemus Murenam!

7. si habet Asia suspiciōnem quandam luxuriae, Murēnam laudāre debēmus,: Να μετατραπεί ο υποθετικός λόγος στα είδη που εκφέρονται με Υποτακτική.
Υπόθεση αντίθετη στην πραγματικότητα στο παρόν :si haberet / deberemus
στο παρελθόν: si habuisset / debuissimus
Υπόθεση πιθανή ή δυνατή: si habeat / debeamus.
8. si habet Asia suspiciōnem quandam luxurie Murenā laudare debemus,: Να μετατραπεί η δευτερεύουσα σε μετοχή.
habente Asia suspicionem quandam luxuriae, Murenā laudare debemus
9. Murenā laudare debemus, **quod Asiam vidit**: Να μετατραπεί η δευτερεύουσα σε μετοχή.
Murenā laudare debemus **Asia visa**.
10. **susceptum - deportatum** : Να αναλυθούν σε προτάσεις
flagitium - dedecus, quod susceptum est / erat – deportatum est / erat.
11. **patre imperatore**: Να αναγνωριστεί και να αποδοθεί με δευτερεύουσα πρόταση
- Επιρρηματικός προσδιορισμός που εκφέρεται με ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη. Αποτελείται από το **patre** (που λειτουργεί ως «υποκείμενο») και το **imperatore** (όνομα που δηλώνει αξίωμα). (Σύμφωνα με το **Σαββαντίδη** :Εντελώς ιδιόμορφη είναι η απόλυτη αφαιρετική που αποτελείται από ένα «υποκείμενο» και ένα ουσιαστικό (που δηλώνει αξίωμα, ηλικία, επάγγελμα) ή ειδικό επίθετο)
 - Ιδιόμορφη Αφαιρετική απόλυτη με το **imperatore** κατηγορηματικό προσδιορισμό στο **patre**. (Σύμφωνα με τον **Τζάρτζανο**).
 - Ιδιόμορφη Αφαιρετική απόλυτη με το **patre** υποκείμενο της εννοούμενης έννοιας της μετοχής **sente** και το **imperatore** κατηγορούμενο. (Σύμφωνα με τον **Κακριδή**).
Cum pater imperator esset. (ιστορικός ή διηγηματικός cum)
Cum pater imperator erat. (χρονικός cum)
Dum pater imperator est.

31 KEIMENO.

1. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς που υπάρχουν στα αποσπάσματα.

α. Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit.

β. Congrediāmur, ut singularis proelii eventu cernātur, quanto miles Latīnus Rōmāno virtūte antecellat.

α. consul: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση· αποδίδεται στο T. Manlius¹.

T. Manlius, qui consul est / erat.

Latino: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στον όρο bello.

Bello, quod Latīnum est / erat.

nobili: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στον όρο genere.

Genere, quod nobile est / erat.

natus: αναφορική μετοχή ως παράθεση που αποδίδεται στο T. Manlius.

Qui natus est / natus erat.

2. **Is cum aliquando castris abiret:** Να αντικατασταθεί ο χρονικός cum με τον σύνδεσμο postquam
Is **postquam** aliquando castris **abiit** / **abierat** edixit

3. «Congrediāmur, ut singulāris proelii eventu cernātur, **quanto miles Latīnus Rōmāno virtūte antecellat**»: Να δηλώσετε το προτερόχρονο στο παρελθόν στη β'ουσα πρόταση με έντονα γράμματα κάνοντας όλες τις απαιτούμενες αλλαγές στο απόσπασμα.

Congrederemur, ut singularis proelii eventu **cerneretur**, quanto miles Latinus Romano virtute **antecellisset**. (Ο τύπος του παρακειμένου [antecelli] είναι σπανιότατος).

4. Sed consul, **cum in castra revertisset**, adolescentem, cuius operā hostes fugāti erant, morte multāvit.:
Να αντικαταστήσετε τον cum με τον postquam.
Sed consul, postquam in castra **revertit** / **reverterat** (ή: **reversus est** / **reversus** erat), adolescentem, ...
morte multavit.

5. **Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugnā abstinērent:** Να αντικαταστήσετε το **edixit** με τα **iubeo, edicit**.

Is ... omnes pugna **abstinere iussit**. [iubeo + τελικό απαρέμφατο].

Is ... **edicit** ut omnes pugna **abstineant**.

6. **in certāmen ruit:** Να αποδοθεί η ίδια επιρρηματική σχέση με άλλους τρόπους.

Ruit **ut certaret**

Ruit **qui certaret**

Ruit **causa / gratia certandi**

Ruit **in / ad certandum**

Ruit **certatum**

7. **et fortior hoste, hastā eum transfixit** et armis spoliāvit.: Να μετατρέψετε την πρώτη πρόταση σε μετοχή.

et adolescens, fortior hoste, hasta **eum transfixum** armis spoliavit.

8. **cuius operā:** Να αποδοθεί η ίδια σχέση με άλλη ισοδύναμη έκφραση

per quem hostes fugati errant (Το όργανο ή το μέσο (hastā eum transfixit· πρβ. τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε)· **ὅταν πρόκειται για πρόσωπο, χρησιμοποιείται ἡ πρόθ. per + αιτ.** ἢ οἱ αφαιρετικές operā, beneficio, auxilio + γεν. του προσώπου, π.χ. operā adolescentis (ἢ **per adolescentem**) hostes fugati erant.)

9. **Statim hostes fugā salutem petivērunt.**: Να μετατρέψετε το ρήμα σε απαρέμφατο με εξάρτηση:
debeo και στην πρόταση που δημιουργήσατε το debeo+ απαρέμφατο να αντικατασταθεί με τον κατάλληλο τύπο της **παθητικής περιφραστικής συζυγίας**

Statim hostes fuga salutem **petere debuerunt**.

Statim hostibus fuga **salus petenda fuit**.

10. ut singulāris proelii eventū cernātur: Να αποδοθεί η δευτερεύουσα με άλλη ισοδύναμη.

Congrediamur **quī** singularis proelii eventū **cernāmus** [αναφορική τελική].

11 **natus, confisus, permōtus**: Να αποδοθούν οι μετοχές με ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση.

i. **Qui natus est / natus erat**

ii. **Quod / Quia / Quoniam** adolescens **confisus est / confisus erat**. (αντικειμενική αιτιολογία)

Quod / Quia / Quoniam adolescens **confisus esset**. (υποκειμενική αιτιολογία)

Cum adolescens **confisus esset**. (αιτιολογία ως αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας)

iii. **Quod / Quia / Quoniam** adolescens **permotus est / permotus erat**. (αντικειμενική αιτιολογία)

Quod / Quia / Quoniam adolescens **permotus esset**. (υποκειμενική αιτιολογία)

Cum adolescens **permotus esset**. (αιτιολογία ως αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας).

12. Να μεταφέρετε το απόσπασμα σε πλάγιο λόγο με εξάρτηση: Livius narravit

Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit.

a duce hostium his verbis proelio lacessitus est:

Turn adolescens, viribus suis confisus et cupiditate pugnandi permōtus, iniussū consulis in certāmen ruit

adolescens fortior hoste, hastā eum transfixit et armis spoliāvit.

consul, adolescentem cuius operā hostes fugāti erant, morte multāvit

α. Livius narravit bello Latīno **T. Manlium consulem** nobili genere **natum** exercitui Rōmanorum praefuisse.

β. Livius narravit **filium** eius ... a duce hostium **illis** verbis proelio **lacessitum esse**.

γ. Livius narravit tum **adulescentem**, viribus suis **confisum** et cupiditate pugnandi **permōtum**, iniussū consulis in certamen **ruisse**.

δ. Livius narravit **adulescentem fortioiorem** hoste, hasta eum **transfixisse** et armis **spoliāvisse**.

ε. Livius narravit **consulem** adolescentem, cuius opera hostes **fugāti essent / fugati erant**, morte **multāvisse**. (Η οριστική μπορεί να διατηρηθεί στην αναφορική πρόταση, αν θεωρήσουμε ότι λειτουργεί παρενθετικά, έξω από τον πλάγιο λόγο).

13. «Congrediāmur, ut singulāris proelii eventū cernātur, quanto miles Latīnus Rōmāno virtūte antecellat»: Να μεταφερθεί το απόσπασμα σε πλάγιο λόγο με εξάρτηση: dux hostium adolescentem admonebat.

Dux hostium adolescentem admonebat **ut congredierentur** [congrēdi], ut singularis proelii eventū **cerneretur**, quanto miles Latīnus Rōmāno virtūte **antecelleret**.

(Το ρήμα **admoneo** συντάσσεται **και με τελικό απαρέμφατο, χωρίς να αλλάζει η σημασία του**: Dux hostium adolescentem admonebat congrēdi. **Προκρίνεται η βουλευτική** πρόταση με βάση την υπόδειξη: Στα εξεταζόμενα κείμενα, **οι κύριες προτάσεις επιθυμίας τρέπονται στον πλάγιο λόγο σε δευτερεύουσες βουλευτικές όταν το ρήμα εξάρτησης σημαίνει**:

διατάζω, ζητώ, παρακαλώ, προτρέπω, πείθω, αποφασίζω, επιτρέπω, φροντίζω κ.λ.π. (constituo-45, (ad)hortor-45, incito-29, rogo-38, oro-23, peto, edico-31, praecipio-48, curo-45, persuadeo-45, moneo-45, provideo-45 κ.λ.π.).

Αντίθετα, τρέπονται σε τελικό απαρέμφατο όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ένα από τα ρήματα: iubeo-48, impero-7, constituo-9.)

14. Is edixit ut omnes pugnā abstinērent: Να γίνει ευθύς ο λόγος

Omnes pugna abstinete!

15. fortior **hoste**: Να αποδοθεί με άλλο τρόπο η ίδια σχέση

hoste : αφαιρετική συγκριτική.

quam hostis (α' όρος: adulescens).

32 KEIMENO.

1. **multas** imagines, **fortissimōrum** virorum, homines **excellentes**: Να μετατραπούν οι επιθετικοί προσδιορισμοί σε δευτερεύουσες προτάσεις.

imagines, **quae multae sunt / erant.**

virorum, **qui fortissimi sunt / erant.**

homines, qui excellentes sunt / erant.

2. ad intuendum (imagines), ad imitandum (imagines): Να αποδοθεί η ίδια επιρρηματική σχέση με άλλους τρόπους.

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **ut intueremur** imagines.

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **qui intueremur** imagines

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **causa / gratia intuendarum**

imaginum. [Υποχρεωτική Γερουνδιακή Έλξη: πρόθεση – γερουνδιακό – υποκείμενο)

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **in / ad intuendas imagines.**

[Υποχρεωτική Γερουνδιακή Έλξη: πρόθεση – γερουνδιακό – υποκείμενο)

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **intuitum imaginum.**

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **ut imitaremur** imagines.

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **qui imitaremur** imagines

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **causa / gratia imitandarum**

imaginum. [Υποχρεωτική Γερουνδιακή Έλξη: πρόθεση – γερουνδιακό – υποκείμενο)

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **in / ad imitandas imagines.**

[Υποχρεωτική Γερουνδιακή Έλξη: πρόθεση – γερουνδιακό – υποκείμενο)

[scriptōres et Graeci et Latini nobis reliquērunt] **imitatum imaginum.**

3. **quae iacērent in tenebris omnia, nisi litterārum lumen accederet.**: Να αναγνωριστεί ο υποθετικός λόγος και να μετατραπεί στα υπόλοιπα είδη.

Υπόθεση: nisi ... **accederet** (Υποτακτική Παρατατικού)

Απόδοση: **iacerent** (Υποτακτική Παρατατικού)

Ο υποθετικός λόγος με nisi + υποτακτική παρατατικού στην υπόθεση και υποτακτική παρατατικού στην απόδοση ανήκει στο δεύτερο είδος και εκφράζει υπόθεση **αντίθετη προς την πραγματικότητα στο παρόν.**

Ανοιχτή υπόθεση στο παρόν: quae **iacent**, nisi ... **accedit**

Ανοιχτή υπόθεση στο παρελθόν: quae **iacuerunt**, -ere, nisi ... **accessit**.

Ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον: quae **iacebunt** / **iacuerint**, nisi ... **accedent**

Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα στο παρελθόν: quae **iacuissent**, nisi **accessisset**.

Υπόθεση πιθανή ή δυνατή: quae **iaceant**, nisi **accedat**.

4. **Pleni omnes sunt libri**, plenae sapientium voces,: Να μετατρέψετε την πρώτη πρόταση σε μετοχή.

Plenis omnibus libris, plenae sapientium voces sunt.

5. Να μετατραπεί η σύνταξη από ενεργητική σε παθητική: να τραπεί το γερούνδιο σε γερουνδιακό gerendi et administrandi rem publicam
Colendo et cogitando homines excellentes
laudem et honestātem solum expetendo,

α. **gerendae et administrandae rei publicae.**

β. **colendis et cogitandis hominibus excellentibus.**

γ. **laude et honestate solum expetenda.**

6. Να μετατραπεί η σύνταξη από ενεργητική σε παθητική

Quas ego, cupidus bene gerendi* et administrandi rem publicam, semper mihi proponēbam.

Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformābam

Sic enim –laudem et honestātem solum expetendo, omnes cruciātus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo– me pro salutē vestrā in tot ac tantas dimicatiōnes obicere potui.

Quae a me, cupido bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi **proponebantur.**

Colendo et cogitando homines excellentes **animus et mens mea a me conformabantur.**

Sic enim ... me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes **obici potuit.**

7. nisi litterārum lumen accederet: Να αποδοθεί με ισοδύναμη μετοχή.
Litterarum lumine accedente,